

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๓ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายรุจดิชัย ลีมีชัย
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๐๐ หมู่ ๕ ตำบลบ้านกล้วย อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี
โทรศัพท์ ๐๘๘-๒๘๔๗๙๓๔ Facebook หนอง รุจดิชัย ลีมีชัย Line ๐๙๒๙๔๕๙๗๓๒
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๖
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา ปวส.
สถาบันการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี
คณะ/สาขาวิชา ช่างยนต์
๖. อาชีพปัจจุบัน
☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓๓๔,๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) แปลงเรียนรู้การทำนาแบบลดต้นทุน
 - ๒) แปลงเรียนรู้การทำเกษตรผสมผสาน (ไร่นาสวนผสม)
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๑) การจัดการเมล็ดพันธุ์
 - ๒) การจัดการดินและปุ๋ย
 - ๓) การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน
 - ๔) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการลดต้นทุน
 - ๕) เศรษฐกิจพอเพียง
๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตข้าว
 - ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรผสมผสาน
 - ๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ได้แก่ การจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนำจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๔.๔.๑ วัตถุประสงค์

๑) ลดค่าใช้จ่ายในการผลิตข้าว

๒) เพิ่มผลตอบแทนให้เกษตรกร คือ เมื่อต้นทุนลดลงและยังคงได้ผลผลิตในระดับเดิมหรือสูงขึ้น จะช่วยเพิ่มรายได้หรือกำไรให้เกษตรกรมากขึ้น

๓) สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ดิน ปุ๋ย อย่างรู้คุณค่าและไม่สิ้นเปลือง

๔) ลดผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อดิน น้ำ และสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

๕) ส่งเสริมความมั่นคงและยั่งยืนในการทำการเกษตร

๖) สร้างองค์ความรู้และพัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ ส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ ที่ประหยัดและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตน

๔.๔.๒ เนื้อหา

เนื้อหาหลักสูตรในการถ่ายทอดความรู้การลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยอาศัยเทคโนโลยีนวัตกรรมและวิธีการที่เหมาะสม ประกอบด้วย

๑) การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ เพื่อช่วยลดต้นทุนด้านแรงงาน เวลา และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น โดรนการเกษตร รถแทรกเตอร์

๒) การใช้เทคโนโลยีในการทำนา ได้แก่ การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง การปรับสภาพพื้นนาด้วยเลเซอร์เพื่อการใช้งานน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ แอปพลิเคชันเพื่อการเกษตร การใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดิน การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก การทำนาแบบหยอดเมล็ดเพื่อลดปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์

๓) การใช้วิธีการที่เหมาะสมในการผลิตข้าวเพื่อลดต้นทุน ได้แก่ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การไถกลบตอซังเพื่อช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ การใช้สารเคมีในปริมาณที่เหมาะสมควบคู่กับการใช้สารชีวภัณฑ์ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

๔.๔.๓ รูปแบบการถ่ายทอด ได้แก่ การบรรยายให้ความรู้ และการสาธิตในแปลงปลูก

ฐานที่ 2 การจัดการดินและปุ๋ย

ความสำคัญ

การมีพืชที่ไม่ได้มีผลผลิตสูง
ไม่คุ้มกับต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการ
ลงทุนพืชไร่และปศุสัตว์มีค่าใช้จ่าย
หลายหมื่นถึงหลายแสนบาท ถ้าไม่
หาหนทางเพิ่มผลผลิตและลด
ต้นทุนการผลิต จะไม่คุ้มค่ากับการ
ลงทุนปลูกพืชไร่และปศุสัตว์
โดยพิจารณาจากต้นทุน
การผลิตและต้นทุนขาย
ได้สุทธิกำไรสุทธิ

การตรวจ วิเคราะห์ดิน

การตรวจดินก่อนการปลูกพืช
เพื่อทราบถึงสภาพดินและปุ๋ย
ดินและปุ๋ยที่เหมาะสมกับพืช
ที่ปลูกและดินในพื้นที่ปลูก
เพื่อปรับปรุงดิน และใช้ปุ๋ยอย่าง
เหมาะสม

- ดินที่ปลูกพืชไร่และปศุสัตว์
ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย
ดินเหนียวปนทราย
ดินเหนียวปนทราย
- ดินที่ปลูกพืชไร่และปศุสัตว์
ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย
ดินเหนียวปนทราย
ดินเหนียวปนทราย

ปุ๋ยและสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพ

ปุ๋ย คือ วัสดุที่มีธาตุอาหารพืชและธาตุอาหาร
อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับพืช
ที่ปลูกในดิน 3 ชนิด คือ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ย
เคมี และปุ๋ยชีวภาพ

การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการ คือ

- การใช้ปุ๋ยให้ถูกต้อง ถูกเวลา ถูกอัตรา
- การใช้ปุ๋ยให้ถูกดิน
- การใช้ปุ๋ยให้ถูกพืช
- การใช้ปุ๋ยให้ถูกเวลา
- การใช้ปุ๋ยให้ถูกอัตรา

อัตราปุ๋ยของดิน

1. อัตราปุ๋ยอินทรีย์
2. อัตราปุ๋ยเคมี
3. อัตรา 25 %
4. อัตรา 25 %

ฐานที่ 3 การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

ความหมาย/หลักการ

การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) คือ การจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีการ
ที่หลากหลายและเหมาะสมกับ
สภาพแวดล้อม เพื่อลดความเสียหาย
ของพืชผลและลดการใช้สารเคมี

วิธีการควบคุมศัตรูพืช

1. วิธีการทางกล (Mechanical control)
2. วิธีการทางชีวภาพ (Biological control)
3. วิธีการทางเคมี (Chemical control)
4. วิธีการทางกายภาพ (Physical control)

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม
2. การเลือกเวลาปลูกที่เหมาะสม
3. การเลือกวิธีการปลูกที่เหมาะสม
4. การเลือกวิธีการดูแลรักษาที่เหมาะสม

ฐานที่ 4 นวัตกรรมและเทคโนโลยีการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต

การใช้นวัตกรรม

1. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์
2. การใช้ปุ๋ยเคมี
3. การใช้ปุ๋ยชีวภาพ
4. การใช้ปุ๋ยผสมผสาน

การใช้เทคโนโลยี

1. การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร
2. การใช้ระบบชลประทาน
3. การใช้ระบบการดูแลรักษาพืช
4. การใช้ระบบการเก็บเกี่ยวพืช

ฐานที่ 5 เศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ
2. ความมีภูมิคุ้มกัน
3. ความพอเพียง

การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. การมีสติ
2. การมีปัญญา
3. การมีใจดี
4. การมีใจซื่อสัตย์

ฐานการเรียนรู้

แปลงเรียนรู้

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเกษตรตามบริบทของพื้นที่ สภาพปัญหาที่พบ ความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ และแสดงความคิดเห็นแก่หน่วยงานราชการในเวทีการประชุมต่าง ๆ ทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลและข้อเสนอแนะไปวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาด้านการเกษตร จัดทำกรอบแนวทางและกิจกรรม จัดทำงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนของจังหวัดตามลำดับความสำคัญ ความต้องการและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

การจัดทำแผนปฏิบัติการการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) ดำเนินการโดยการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. เกษตรกรต้นแบบ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอและหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสระบุรี ปศุสัตว์อำเภอ ประมงอำเภอ สถานีพัฒนาที่ดิน ศูนย์วิจัยข้าวลพบุรี เพื่อระดมความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ศักยภาพของเกษตรกร ปัญหาความต้องการของเกษตรกร ทรัพยากรในพื้นที่ และพิจารณากำหนดเป็นกิจกรรม/แผนงาน ที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการ สามารถแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรและพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ได้ ทั้งนี้ รายละเอียดแผนปฏิบัติการการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) ปรากฏตามภาคผนวก

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร่งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิมไปสู่การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและอาศัยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม เกิดมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของครอบครัวหรือชุมชน ได้แก่

- ความต้องการเพิ่มผลผลิตและรายได้ เนื่องจากการเกษตรแบบดั้งเดิมอาจได้ผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศและประสบการณ์ส่วนตัว การนำเทคโนโลยีและหลักวิชาการ เช่น การวิเคราะห์ดิน การปลูกพืชตามฤดูกาลหรือการปลูกพืชที่หลากหลาย การปรับปรุงแบบการผลิตพืช การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยในการทำการเกษตร เกิดการวางแผนและเพิ่มผลผลิตได้ดีขึ้น และส่งผลต่อรายได้ที่มั่นคงกว่าเดิม

- ประสบปัญหาในการทำเกษตรแบบเดิม เช่น ปัญหาศัตรูพืช ความเสื่อมโทรมของดิน ภัยแล้ง อุทกภัย หรือราคาผลผลิตตกต่ำ

- สืบทอดและต่อยอดจากครอบครัว เนื่องจากต้องการสืบทอดอาชีพเกษตรแต่ไม่ยอมทำแบบเดิม จึงเลือกผสมผสานเทคโนโลยีกับแนวคิดสมัยใหม่เพื่อทำเกษตรให้มีศักยภาพสูงขึ้น เป็นการเปลี่ยนผ่านจาก แรงงาน ไปสู่ผู้บริหารฟาร์ม

- ความต้องการดูแลสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเกษตรที่ใช้สารเคมีปริมาณมาก อาจส่งผลกระทบต่อ ดิน น้ำ และสุขภาพของคนในชุมชน จึงมีแรงบันดาลใจที่จะเปลี่ยนสู่การเกษตรที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน หรือระบบเกษตรกรรมแบบพึ่งพาตนเอง

- ความต้องการเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรอื่นในชุมชน ในการปรับเปลี่ยนการเกษตรแบบเดิม สู่การเกษตรแบบการใช้หลักวิชาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมว่าสามารถทำได้จริงและมีผลลัพธ์ที่ดีกว่าทั้ง ด้านผลผลิต รายได้ และคุณภาพชีวิต

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำ เทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาและความท้าทายในการทำเกษตรในยุคปัจจุบัน เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หันมาใช้หลัก วิชาการ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใช้ในการทำเกษตร เพื่อปรับตัวและพัฒนาให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งปัญหาและความท้าทายสำคัญ ได้แก่

- ต้นทุนการผลิตสูง แต่ผลผลิตไม่แน่นอน ราคาปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ และค่าแรงงานสูงขึ้น ในขณะที่ ผลผลิตขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ จึงเริ่มนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการเกษตร เช่น โดรน ระบบเซ็นเซอร์ หรือแอปเกษตรดิจิทัล การใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม การใช้พันธุ์ดี เพื่อช่วยควบคุมต้นทุนและวางแผนได้แม่นยำขึ้น

- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และทรัพยากรธรรมชาติ ลดลง โดยสภาพอากาศที่รุนแรง เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง อุณหภูมิสูงผิดปกติ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตโดยตรง จำเป็นต้องมีการวางแผนและปรับตัวด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล พยากรณ์ล่วงหน้า และปลูกพืชที่ทนทานต่อสภาพ อากาศ หรือปัญหาดินเสื่อมสภาพ น้ำไม่เพียงพอ ฝนตกไม่ตามฤดูกาล สิ่งเหล่านี้ทำให้เกษตรแบบดั้งเดิมไม่สามารถ รับมือได้ จึงต้องนำความรู้ทางวิชาการ เช่น การจัดการน้ำ การปรับปรุงดิน หรือการเลือกพันธุ์พืชให้เหมาะสมมาใช้ เพื่อความยั่งยืน

- ปัญหาวัชพืช โรคพืชและแมลงศัตรูพืชระบาด เนื่องจากการใช้สารเคมีแบบไม่ถูกหลักวิชาการและ สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงทำให้วัชพืช แมลงศัตรูพืชและโรคพืชระบาดรุนแรงขึ้น จึงต้องมีการปรับเปลี่ยน เช่น การวิเคราะห์โรค การเตรียมดินที่ดี การใช้สารชีวภัณฑ์หรือการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานร่วมด้วย เป็นต้น

- ปัญหาสภาพพื้นที่การเกษตรที่ไม่เหมาะสม เช่น พื้นที่ไม่เรียบสม่ำเสมอ ความสามารถในการกัก เก็บน้ำของพื้นที่ทำการเกษตร เป็นต้น

- แรงงานการเกษตรลดลง เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำการเกษตร ทำให้แรงงานขาดแคลน จึงต้อง อาศัยเครื่องจักรกลการเกษตรหรือระบบอัตโนมัติ เช่น เครื่องหว่าน เครื่องเกี่ยว หรือสมาร์ทฟาร์ม เพื่อทดแทน แรงงาน เป็นต้น

สับทอดและต๋อยอดจากครอบครัว

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร มุ่งเน้นด้านการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ และลดปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. แปลงพืชสวน แบ่งเป็น

- การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรในการปรับสภาพพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และช่วยในการบริหารจัดการน้ำในแปลงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี

- การเลือกใช้พันธุ์พืชคุณภาพดีและได้รับการส่งเสริม และตรงตามความต้องการของตลาด

- การวางแผนการเพาะปลูกพืชและการผลิตที่เหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น ฤดูการเพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด ปริมาณความต้องการน้ำและปุ๋ย ระยะการปลูกพืช ธาตุอาหารที่จำเป็น เป็นต้น

- การปรับปรุงคุณภาพดิน โดยการตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์

- การป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยสารชีวภัณฑ์และวิธีผสมผสาน

๒. แปลงข้าว แบ่งเป็น

- การปรับพื้นที่ให้มีความเรียบสม่ำเสมอด้วยระบบเลเซอร์และเครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ในการทำกิจกรรมการเกษตร เช่น โดรน เพื่อลดปัญหาด้านแรงงานและเกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

- การตรวจวิเคราะห์ดินและใช้ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและพืชได้รับธาตุอาหารในปริมาณที่ตรงตามความต้องการ

- การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกและการใช้ในอัตราที่เหมาะสมตามคำแนะนำทางวิชาการ

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปรับปรุงบำรุงดิน และใช้น้ำหมักชีวภาพในแปลงปลูก

- การอัดฟางเพื่อเพิ่มรายได้ การไถกลบตอซังทดแทนการเผาเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี และยังช่วยลดปัญหามลภาวะทางอากาศ

- การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อลดการปล่อยก๊าซมีเทน ประหยัดทรัพยากรน้ำเนื่องจากลดการใช้น้ำในการทำนา

ขั้นตอนในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรที่ปฏิบัติในแปลง เริ่มจากการเล็งเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการเกษตรในปัจจุบัน ทั้งเรื่องของต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น คุณภาพผลผลิตที่ลดลง แรงงานขาดแคลน สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลการชีวิตความเป็นอยู่และความยั่งยืนของภาคการเกษตร จึงมีแนวคิดในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรเข้ามาช่วย โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

- การประเมินสถานการณ์การผลิตพืชของตนเองและสถานการณ์ในแปลงเพาะปลูก เพื่อตรวจสอบจุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาส เช่น พืชที่ปลูก ดิน น้ำ แรงงาน งบประมาณ และเป้าหมายที่ต้องการ คือ การลดต้นทุนการผลิต และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

- เลือกนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับความต้องการและตอบสนองต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ การทำเกษตรกรแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มโอกาสทางรายได้ และการทำนาแบบลดต้นทุน โดยอาศัยนวัตกรรมเทคโนโลยีและวิธีการที่เหมาะสมตามคำแนะนำทางหลักวิชาการ เช่น การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง การไถกลบตอซัง การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ การตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์

- เข้าร่วมการฝึกอบรม การทดลอง การวิจัยพัฒนา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจของตนเองจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ทดสอบและลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่และแปลงปลูก พร้อมกับการเก็บข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นและใช้ในการปรับปรุงการในรอบถัดไป

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. นาข้าว โดยมีวิธีการ/ขั้นตอนที่ดำเนินการ คือ

- เริ่มจากการวางแผนการผลิตข้าว โดยเลือกพันธุ์ข้าวที่คุณภาพดี มีความเหมาะสมกับพื้นที่ เป็นที่ต้องการของตลาด มีความต้านทานโรคและแมลงตามฤดูกาลเพาะปลูกและราคาจำหน่ายค่อนข้างดี ซึ่งนิยมปลูกพันธุ์ปทุมธานี ๑ เนื่องจากมีคุณสมบัติตรงตามการพิจารณา

- ทำการเก็บตัวอย่างดินในแปลงนาตามวิธีการเก็บตัวอย่างดิน เพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ดินและใช้ผลการวิเคราะห์ในการวางแผนใส่ปุ๋ยตามความจำเป็น

- การเตรียมดิน โดยใช้วิธีการไถกลบตอซังเพื่อช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน และใช้การไถพรวนและย่อยดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงคันนาให้สามารถควบคุมและเก็บกักน้ำได้ดีขึ้น

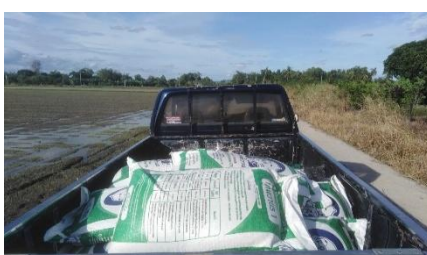
- การเพาะปลูก ทดลองใช้ทั้งวิธีการหยอดเมล็ดและการใช้รถปักดำ และการหว่านด้วยโดรน เพื่อเป็นการลดการใช้เมล็ดพันธุ์ และใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม เช่น ๑๕-๒๐ กก./ไร่ และมีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก

- การจัดการน้ำในแปลงนา โดยใช้วิธีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง มีการระบายน้ำเข้านาปล่อยน้ำเข้านาหลังหว่าน ๕-๗ วัน เพื่อให้เมล็ดข้าวงอกดี และระบายน้ำออกเมื่อข้าวอายุ ๓๐-๔๕ วัน เพื่อให้รากแข็งแรง การรักษาระดับน้ำให้เหมาะสมช่วงข้าวออกดอกและสร้างเมล็ด เป็นต้น

- การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยใส่ปุ๋ยเคมีแบบ “แบ่งใส่” ตามช่วงอายุข้าว ด้วยสูตรและอัตราที่เหมาะสมตามคำแนะนำ และมีการเสริมปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกเพื่อบำรุงดินเพิ่มเติม

- การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธี IPM (หลักการผสมผสาน) โดยหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราบิวเวอเรีย ไตรโคเดอร์มา ร่วมกับสารเคมีเมื่อจำเป็น โดยใช้ตามคำแนะนำและอัตราที่เหมาะสม และมีการเปลี่ยนกลุ่มยาเพื่อป้องกันการดื้อยา

- การเก็บเกี่ยว ทำการเก็บเกี่ยวเมื่อข้าวแก่ ๙๐-๙๕% (รวงโน้มลง สีเหลืองทั่วทั้งต้น) เพื่อไม่ให้มีความชื้นสูง ซึ่งผลต่อราคาการจำหน่าย

๒. ไม้ผล (กล้วย/น้อยหน่า/หม่อน) โดยมีวิธีการ/ขั้นตอนที่ดำเนินการ คือ

- การเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (ดิน, น้ำ, อากาศ) ต้นพันธุ์มีความสมบูรณ์ แข็งแรง ปลอดโรค มีความต้านทานโรคและแมลง และเป็นที่ต้องการของตลาด โดยใช้พันธุ์ดีจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์วิจัยพืชสวนหรือกรมวิชาการเกษตร

- การวิเคราะห์ดินก่อนปลูก โดยเก็บตัวอย่างดินส่งวิเคราะห์เพื่อทราบค่า pH และธาตุอาหาร จากนั้นจึงทำการปรับปรุงบำรุงดินโดยใส่ปูนขาวในบริเวณที่ดินเป็นกรด ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก่อนปลูกอย่างน้อย ๑๕ วัน และปรับหน้าดินให้ระบายน้ำดี

- การวางแผนระยะปลูกที่เหมาะสม โดยกล้วยน้ำว้ากำหนดที่ระยะ ๒.๕x๒.๕ เมตร น้อยหน่า กำหนดที่ระยะ ๔x๔ เมตร วางแนวปลูกให้รับแสงแดดได้เต็มที่

- การดูแลรักษาตามระยะการเจริญเติบโต โดยการใส่ปุ๋ยตามอายุและความต้องการพืช ควบคุมการให้น้ำอย่างเหมาะสมกับความต้องการและระยะการเติบโตของพืช

- การตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง แสงส่องถึงทุกส่วน ตัดกิ่งแห้ง กิ่งไขว้ และกิ่งที่เป็นโรค ส่งเสริมการแตกกิ่งใหม่และการติดดอกในฤดูกาลถัดไป

- การป้องกันโรคและแมลงโดยใช้หลัก IPM (การจัดการศัตรูแบบผสมผสาน) โดยใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา หรือเชื้อ BT ตักแมลงด้วยกับดักแสง ใช้สารชีวภาพ/สมุนไพร เช่น น้ำส้มควันไม้ หมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการระบาดล่วงหน้า

- การเก็บเกี่ยวอย่างถูกวิธี โดยเก็บผลไม้เมื่อแก่จัดตามอายุและสีผล มีการคัดแยกผลดีและผลเสีย หลังเก็บเกี่ยว

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๔ ไร่

๑.๒) ถั่ว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ ไร่

๑.๓) น้อยหน่า พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ ไร่

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาอินทรี จำนวน ๑๐,๐๐๐ ตัว

๒.๒) ปลาอินทรี จำนวน ๕,๐๐๐ ตัว

๒.๓) หอยขม จำนวน ๒,๐๐๐ ตัว

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) วัวเนื้อ จำนวน ๗ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก. มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าเตรียมดิน เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าปุ๋ยเคมี/ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าสารเคมี/ชีวภัณฑ์ เป็นเงิน ๘๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๕๕๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๓,๕๕๐ บาท/ไร่ และมีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย ๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่

รายได้ ๘,๕๐๐ บาท/ไร่

ทั้งนี้ สามารถเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรทั่วไปได้ตามตาราง

รายการ	เกษตรกรต้นแบบ	เกษตรกรทั่วไป
ค่าเตรียมดิน	๕๐๐	๕๕๐
ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๐๐	๖๐๐
ค่าปุ๋ยเคมี/ปุ๋ยอินทรีย์	๑,๒๐๐	๑,๔๐๐
ค่าสารเคมี/ชีวภัณฑ์	๘๐๐	๑,๒๐๐
ค่าเก็บเกี่ยว	๕๕๐	๕๕๐
รวมต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	๓,๕๕๐	๔,๓๐๐
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	๗๐๐	๗๐๐
รายได้ (บาท/ไร่)	๕,๙๕๐	๕,๙๕๐

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ใบตอง กล้วย มะนาว มะขามเทศ

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๒,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....-.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๓๘,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑) ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง ได้แก่ เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ เกิดการลดต้นทุนการผลิต (ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้) และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๒) ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น ได้แก่ มีแหล่งการเรียนรู้ให้กับเกษตรกร ช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเอง การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร สามารถลดรายจ่าย ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น

๓) ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน ได้แก่ เป็นศูนย์กลางความรู้ แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรสำหรับเกษตรกรทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เป็นศูนย์กลางการประสานความร่วมมือด้านการเกษตรและการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร เชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายเกษตรกรในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่มีการนำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของตนเองและชุมชน ได้แก่

๑) การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ลดการปล่อยก๊าซมีเทน ประหยัดทรัพยากรน้ำเนื่องจากลดการใช้น้ำในการทำนา ๑๕-๓๐ % ลดการไหลเวียนของสารเคมีต่าง ๆ จากนาข้าวสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง ลดการใช้สารเคมีและส่งเสริมระบบนิเวศที่ยั่งยืน

๒) การอัดฟางก้อนและไถกลบตอซังแทนการเผา มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ลดปัญหาหมอกควันและ PM๒.๕ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพในดิน เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น นำฟางข้าวมาทำอาหารสัตว์ ทำปุ๋ยหมักหรือเป็นวัตถุดิบในการผลิตพลังงานชีวมวล นอกจากนี้ยังช่วยในการฟื้นฟูและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เกิดจากการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง ส่งเสริมการใช้น้ำฝนและการกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ เช่น สระน้ำในไร่นา

๒) การอนุรักษ์ดิน เกิดจากการไถกลบตอซัง และการปลูกพืชคลุมดิน

๓) การนำทรัพยากรกลับมาใช้ซ้ำ (Recycle & Reuse) โดยการใช้ฟางข้าวทำเป็นปุ๋ยหมัก เป็นอาหารสัตว์
คลุมแปลง ช่วยลดปริมาณขยะทางการเกษตร

๔) การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ จากการทำเกษตรผสมผสาน การลดการใช้สารเคมีที่เป็น
อันตรายต่อแมลงและสิ่งมีชีวิตที่เป็นประโยชน์

๕) ลดการเผาและมลพิษในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากการงดเผาฟางข้าวและตอซัง มีส่วนช่วยลดฝุ่นละออง
และการลดก๊าซเรือนกระจกจากการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

จากการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ
ชุมชนและอำเภอนองโตน ที่ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น ดังนี้

๑) สภาพทั่วไปของพื้นที่ : พื้นที่การเกษตรของอำเภอนองโตน จำนวน ๓๕,๘๐๐ ไร่ ลักษณะดินเป็น
ดินเหนียว กลุ่มชุดดินบ้านหมี่ ลักษณะพื้นที่ราบเรียบและราบลุ่มบางส่วน เหมาะแก่การทำนาและพืชไร่ โดยม
ีความลาดเอียงจากทิศตะวันออกมาทิศตะวันตก มีระบบชลประทานจากคลองชลประทานชยันต-ป่าสัก ตัดผ่าน
ด้านทิศตะวันออกของอำเภอ ด้านทิศตะวันตกของคลองชลประทานเป็นพื้นที่จัดรูปที่ดิน ปัญหาที่พบเป็นประจำ
ในพื้นที่ คือ น้ำท่วมขังในฤดูฝนเนื่องจากน้ำที่หลากมาจากอำเภอข้างเคียง, ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มต่ำในช่วง
เดือนกันยายน - ธันวาคม, ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคม

๒) ข้อมูลด้านพืช : พืชเศรษฐกิจสำคัญในพื้นที่อำเภอ ได้แก่ ข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณ ๓๑,๘๐๐ ไร่
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ประมาณ ๒,๕๐๐ ไร่ และอ้อยโรงงาน ประมาณ ๙๖๐ ไร่ นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชใช้น้ำน้อย
หลังฤดูทำนาที่สำคัญในพื้นที่ตำบลหนองโตน ได้แก่ แตงโม ฝรั่งทอง แตงไทย

๓) ข้อมูลด้านปศุสัตว์และประมง : อำเภอนองโตน มีเกษตรกรที่ทำปศุสัตว์ประมาณ ๘๐๐ ราย ซึ่งสัตว์ที่
เลี้ยงในพื้นที่ส่วนใหญ่ ได้แก่ ไก่เนื้อ ไก่ไข่ วัวเนื้อ วัวนม สุกร สำหรับด้านประมงมีเกษตรกรประมาณ ๓๒๐ ราย

ซึ่งเป็นปลาเบญจพรรณ และมีการชดเชยปลาดุกเชิงพาณิชย์เป็นจำนวนมากในเขตพื้นที่ตำบลบ้านโป่ง ซึ่งต้องมีการใช้น้ำจากระบบชลประทานเป็นจำนวนมาก

๔) ด้านโครงสร้างเกษตรกร : จำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากกว่า ๑,๕๐๐ ครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงสูงวัย มีกลุ่ม/องค์กรเกษตรกรที่หลากหลายในพื้นที่ เช่น กลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองโดน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มยุวเกษตรกร ศูนย์เครือข่าย ศพก. เป็นต้น

๕) แนวทางในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ : ส่งเสริมการทำนาแบบลดต้นทุน โดยอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เนื่องจากปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงมากขึ้น เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑) เป็นแหล่งเรียนรู้หลักทั้งของชุมชนและอำเภอ โดยเปิดบริการอบรมเกษตรกรในพื้นที่และนอกพื้นที่ตลอดทั้งปีมีหลักสูตรอบรม/ฝึกปฏิบัติ มีแปลงสาธิตและนวัตกรรมจริงที่ครอบคลุมตามบริบทของพื้นที่ เช่น การทำนาแบบลดต้นทุน การจัดการดิน-ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ โดยมีการจัดอบรมและให้บริการในการเป็นจุดอบรมและถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ หรือหน่วยงานเอกชน ปีละไม่ต่ำกว่า ๖-๑๒ ครั้ง มีผู้เข้าร่วมอบรมและใช้บริการศูนย์เรียนรู้ฯ มากกว่า ๓๐๐ คน/ปี

๒) เป็นสถานที่ต้อนรับคณะศึกษาดูงานที่สนใจจากภายนอก เช่น กลุ่มเกษตรกรจากจังหวัดอื่น ๆ คณะสงฆ์ สถาบันการศึกษา โดยกิจกรรมดูงานประกอบด้วย การแนะนำศูนย์และพื้นที่เรียนรู้ การทำนาแบบลดต้นทุน การเยี่ยมชมนวัตกรรมการทำงานเปียกสลับแห้ง การไถกลบตอซัง เศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

๓) ให้บริการวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่หน่วยงานราชการและภาคเอกชน ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ประมง ปศุสัตว์ สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน กอมน. โรงเรียนคูโบต้า และ SCG เป็นต้น ซึ่งให้บริการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้มากกว่า ๑๐ ครั้ง/ปี โดยเน้นองค์ความรู้จากประสบการณ์จริงของเกษตรกรต้นแบบ ได้แก่ การทำนาแบบลดต้นทุน การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรผสมผสาน การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนการผลิต

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ผลสำเร็จเชิงประจักษ์ในการบริการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหของเกษตรกร และการรับเรื่องร้องเรียนด้านการเกษตรของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) สามารถสรุปได้ดังนี้

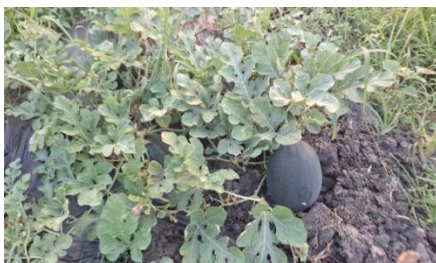
๑) การแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิต โดยจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิตด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมและวิธีการที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ โดยผลสำเร็จเชิงประจักษ์ คือ มีการเก็บข้อมูลต้นทุนการผลิตก่อนและหลังการใช้เทคนิคที่แนะนำแสดงให้เห็นถึงการลดลงของต้นทุนการผลิตข้าว

๒) การแก้ไขปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร โดยการเสนอแนะและบูรณาการการจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาระบบน้ำและการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในชุมชน และในพื้นที่อำเภอ ตลอดจนส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืช โดยการปลูกพืชใช้น้ำน้อยทดแทนการปลูกข้าวในฤดูนาปรังเพื่อลดปัญหาน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง

๓) การแก้ไขปัญหาด้านมลพิษและฝุ่นละออง โดยการอบรมให้ความรู้ สาธิต และปฏิบัติให้เห็นจริงในการเผาฟางข้าวและตอซัง ซึ่งมีเกษตรกรในชุมชนที่สนใจและปฏิบัติตามแนวทางที่แนะนำ ทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มรายได้จากการขายฟางอัดก้อน

๔) การสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรและเทคโนโลยี โดยบูรณาการร่วมกับกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองโดน ในการสนับสนุนและให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตรแก่เกษตรกรในชุมชน เพื่อช่วยในการลดต้นทุนด้านแรงงานและสามารถเร่งรัดการเพาะปลูกในช่วงฤดูที่เหมาะสม

๕) การรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ โดย ศพก. เป็นศูนย์กลางในการรับเรื่องร้องเรียนปัญหาด้านการเกษตรจากเกษตรกรในชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น เวทีการประชุม ช่องทางออนไลน์ ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้น คือ ปัญหาถูกส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รวดเร็ว เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือ โครงการชลประทาน เป็นต้น

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ผลสำเร็จเชิงประจักษ์ในการบริการด้านข้อมูลข่าวสารและด้านวิชาการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ผลสำเร็จเชิงประจักษ์ คือ มีการจัดทำป้ายข้อมูลประจำแปลงเรียนรู้ ป้ายความรู้ประจำฐานการเรียนรู้ การจัดเก็บข้อมูลและแสดงข้อมูลด้านการผลิต เช่น รายได้ ต้นทุน การใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ผลลัพธ์ คือ เกษตรกรและผู้สนใจสามารถศึกษาด้วยตนเองและนำข้อมูลไปปรับใช้ได้ นอกจากนี้ยังมีช่องทางออนไลน์ คือ Facebook กลุ่มไลน์ เพื่อในการเผยแพร่ข่าวสารด้านการเกษตร เช่น ราคาสินค้าเกษตร เดือนภัยศัตรูพืช สภาพอากาศ สถานการณ์ข่าวสารด้านเกษตรปัจจุบัน องค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เผยแพร่ทางสื่อโซเชียล ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ เกษตรกรได้รับข้อมูลอย่างสะดวกมากขึ้นและทันทั่วถึง

๒) บริการด้านวิชาการ ผลสำเร็จเชิงประจักษ์ที่ผ่านมา คือ กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ (Field Day) การจัดอบรมให้ความรู้ตามหลักสูตรต่าง ๆ ผลลัพธ์ คือ เกษตรกรนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริง สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต หรือปรับเปลี่ยนการผลิตที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ได้

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกรในชุมชน คือ การถ่ายทอดและกระจายองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้นแบบมีอยู่ไปยังเกษตรกรรายอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้จริงในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นความเข้าใจ เข้าถึง และเกิดการปฏิบัติจริง โดย

๑) ช่องทางหลักในการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกรในชุมชน ได้แก่

- การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้/การฝึกปฏิบัติอบรมเชิงวิชาการควบคู่กับการลงมือทำจริง (Workshops) ณ แปลงเรียนรู้หรือพื้นที่ต้นแบบ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องการทำนาแบบลดต้นทุน การไถกลบตอซัง การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เป็นต้น

- การใช้แปลงเรียนรู้/ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เนื่องจากศูนย์เรียนรู้เป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกษตรกรเข้าถึงได้จริง มีการจัดกิจกรรมสาธิต, ดูงาน, ถอดบทเรียนจากพื้นที่จริง ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามาเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

- การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเกษตรกร เวทีสัมมนา โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกันและกัน

- การเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, LINE กลุ่ม

- การส่งเสริมเกษตรกรต้นแบบ/เกษตรกรดีเด่น ยกย่อง/สนับสนุนเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปใช้จริงและประสบความสำเร็จให้เกษตรกรต้นแบบเป็น "ครูเกษตรกร" ถ่ายทอดให้เพื่อนเกษตรกร

๒) การนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่อของเกษตรกร ได้แก่

- เกษตรกรมีการปรับใช้วิธีการที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตน โดยการวิเคราะห์ตามความสามารถที่ดำเนินการได้ วิเคราะห์ความเหมาะสมของ ดิน, น้ำ, ภูมิอากาศ, ต้นทุน และทรัพยากรในพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบทจริง

- การทดลองปฏิบัติตามแนวทางที่ได้รับการถ่ายทอดในแปลงของตนเอง

- มีการบันทึกข้อมูลการผลิต จดบันทึกข้อมูลต้นทุน, ปุ๋ยที่ใช้, การให้น้ำ, โรค/แมลงที่พบ, ผลผลิต เพื่อช่วยให้อธิบายจุดที่ควรปรับปรุงและวางแผนฤดูถัดไป

- มีการพัฒนาต่อเนื่อง โดยนำผลที่ได้มาประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพและขอคำแนะนำเพิ่มเติมจากศูนย์เรียนรู้ฯ หน่วยงานราชการ

๓) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ ได้แก่ เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เกษตรกรสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น เกิดความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานของเกษตรกรต้นแบบ คือ มีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามผลเพื่อพัฒนาอาชีพภาคการเกษตรในพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เช่น

๑) การจัดทำแปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

๒) การจัดเวทีประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ หน่วยงานฝ่ายปกครอง หน่วยงานอื่นในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บริษัทเอกชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาด้านการเกษตร เช่น ราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหามลภาวะ วัสดุเหลือใช้จากภาคการเกษตรและแนวทางแก้ไข

๓) การร่วมทำกิจกรรมถ่ายทอดความรู้กับศูนย์วิจัยหรือสถาบันการศึกษาทั้งภายในและนอกชุมชน

๔) การร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการปฏิบัติจริงและรณรงค์ร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ในการงดเผาตอซัง และเปลี่ยนฟางข้าวเป็นประโยชน์

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรระดับพื้นที่ โดยการเป็นผู้นำในการประสานงานจัดการทรัพยากร และส่งเสริมการเรียนรู้ของเกษตรกรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น

๑) ผู้นำในการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ฯ โดยวางแผนการดำเนินงานของศูนย์ร่วมกับคณะกรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำกับดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศพก. เช่น การจัดแปลงเรียนรู้ การอบรมเกษตรกร ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สถานศึกษา ฯลฯ

๒) ผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ โดยการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร ให้แก่เกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ เช่น การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

๓) ผู้ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในชุมชน โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรในชุมชนมีการพัฒนาตนเอง เชิญชวนและกระตุ้นให้เกิดการนำความรู้จากศูนย์เรียนรู้ฯ ไปประยุกต์ใช้ ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน

๔) ผู้จัดการแปลงเรียนรู้ โดยดูแลแปลงเรียนรู้ของ ศพก. ให้เป็นต้นแบบการผลิตที่ดี ปรับปรุงกิจกรรมให้ทันสมัย สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกร พัฒนาแปลงต้นแบบให้สามารถรองรับกิจกรรมศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการขยายผล

๕) ผู้ประสานเครือข่ายและสร้างความร่วมมือ โดยเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และเครือข่ายเกษตรกร จัดหาทรัพยากร สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และองค์ความรู้มา พัฒนาศูนย์ ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับภาครัฐ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) สะท้อนถึงความสำเร็จในการทำหน้าที่แกนนำด้านเกษตรของชุมชน ที่ไม่เพียงแต่ทำเพื่อครอบครัวตนเอง แต่ยังสามารถขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่น และแม้จะเป็นเกษตรกรธรรมดาคนหนึ่ง แต่ก็สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีความตั้งใจและลงมือทำ โดยความภาคภูมิใจของการเป็น ศพก. ที่เกิดขึ้นมีดังนี้

๑) ภาคภูมิใจที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ให้กับชุมชน คือ ได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้านในการเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการเกษตร มีคนมาเยี่ยมชม ศึกษาดูงาน และนำองค์ความรู้ไปใช้

๒) ภาคภูมิใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรรุ่นใหม่ ได้แบ่งปันประสบการณ์ ทั้งในส่วนของการความสำเร็จหรือแม้แต่ความล้มเหลวก่อนที่จะดำเนินงานได้จริง

๓) ภาคภูมิใจที่มีส่วนช่วยในการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตให้คนในชุมชนจากการส่งเสริมการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ

๔) ภาคภูมิใจที่เห็นชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้และมีรายได้ที่ยั่งยืนจากการรวมกลุ่ม เช่น วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ข้าวตำบลหนองโดน หรือกลุ่มทางการเกษตรอื่น ๆ

๕) ภาคภูมิใจที่ได้ร่วมขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติ โดยเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างนโยบายภาครัฐกับเกษตรกรในพื้นที่ ช่วยผลักดันกิจกรรมสำคัญ เช่น การอบรมเกษตรกรผู้นำ วันถ่ายทอดเทคโนโลยี (Field Day) การทำแปลงเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ซึ่งถือเป็นแรงขับเคลื่อนระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง

๖) ภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และกลุ่ม/องค์กรเกษตรกร โดยการได้รับเชิญเป็นวิทยากร ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์เกษตร ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ความเป็นผู้นำในรูปแบบทางการ (Formal Leadership) ได้แก่ ประธานกลุ่มเกษตรกร/ประธาน ศพก. ปราชญ์ความมั่นคง/ปราชญ์ชาวบ้าน มีบทบาทในการวางแผนพัฒนาการผลิต จัดกิจกรรมให้สมาชิก การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการเป็นผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/แปลงใหญ่ ซึ่งมีบทบาทในการจัดการผลผลิต แปรรูป วางแผนการตลาดให้กับสมาชิก,

- ความเป็นผู้นำในรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal Leadership) ได้แก่ การเป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีความรู้จริงและช่วยให้คำแนะนำเพื่อนเกษตรกร, ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น การทำปุ๋ยหมัก, การเป็นจิตอาสา โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน การช่วยเหลืองานสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน/ชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวมของเกษตรกรต้นแบบ ศพก. เป็นบทบาทที่สะท้อนความมุ่งมั่นตั้งใจในการอุทิศตนเพื่อชุมชนมากกว่าการทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่ โดยการเสียสละต่อส่วนรวมที่แสดงให้เห็นประกอบด้วย

- การเปิดพื้นที่ส่วนตัวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แม้จะมีภาระงานส่วนตัว แต่ยอมแบ่งเวลาให้ผู้อื่นโดยไม่หวังค่าตอบแทน

- การเสียสละเวลาในการถ่ายทอดความรู้ โดยอุทิศเวลาเพื่อเป็นวิทยากรอบรมให้เกษตรกรในพื้นที่ เดินทางไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แม้จะไม่ได้ค่าตอบแทนหรือเพียงเล็กน้อย การให้คำปรึกษาทางด้านการเกษตร แม้นอกเวลาทำงานหรือวันหยุด

- ช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหา โดยลงพื้นที่ให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัวในกรณีที่เกษตรกรประสบปัญหา แนะนำการปรับเปลี่ยนวิธีคิด แนวทางการผลิตใหม่ ๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

- สนับสนุนกิจกรรมส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น การจัดงานอบรม การถ่ายทอดความรู้ การสาธิตต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน สถานศึกษา

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ตั้งใจทำ จริงจัง และจริงใจ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย เกษตรกรต้นแบบ ศพก. และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองโดน ดังนี้

- ๑) นายรุจฒิชัย ลีมีชัย เกษตรกรต้นแบบ
- ๒) นางสาวสมปอง บริพันธ์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- ๓) นางสาวอริษา วงศ์ทวีปกิจ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- ๔) นายฉัตรชัย มามั่งคั่ง ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- ๕) นางสาวนิยเวดี บานเย็น ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ กระบวนการในการถอดบทเรียนเพื่อใช้ในการรวบรวมองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบ ศพก. ประกอบด้วย

- ๑) การเตรียมการถอดบทเรียน โดยกำหนดเป้าหมายและขอบเขตของการถอดบทเรียน เตรียมทีมงานในการถอดบทเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- ๒) กระบวนการเก็บข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อดึงข้อมูลจากเกษตรกร
- ๓) การวิเคราะห์เนื้อหา (Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดกลุ่มเนื้อหา
- ๔) การสังเคราะห์และสรุปบทเรียน โดยนำเสนอผลการถอดบทเรียนให้อ่านเข้าใจง่าย
- ๕) การเผยแพร่และขยายผล

๒.๒ เครื่องมือที่แนะนำใช้ในการถอดบทเรียน ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการซักถามเป็นลำดับขั้น เช่น ปัญหา แนวทางแก้ไข ผลลัพธ์ และการแสดงขั้นตอนหรือองค์ความรู้ (Mind Mapping)

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๓.๑ ปัญหา/อุปสรรคในการถอดบทเรียน แบ่งเป็น

๑) ด้านผู้ให้ข้อมูล (เกษตรกรต้นแบบ) มีภารกิจจำนวนมากทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน

๒) ด้านผู้ถอดบทเรียน (เจ้าหน้าที่) ขาดประสบการณ์ในการตั้งคำถามเชิงลึก และยังไม่ชำนาญในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓) ด้านเครื่องมือและวิธีการ แบบฟอร์มมีคำถามที่ซ้ำซ้อน ขาดการใช้เทคโนโลยี เช่น บันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง เพื่อช่วยให้การถอดบทเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการถอดบทเรียน

๑) เตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ โดยแจ้งวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรเข้าใจชัดเจนว่าเป็นการเก็บองค์ความรู้ไม่ใช่การตรวจสอบ และเตรียมแบบคำถามที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน มีความครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการผลลัพธ์ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๒) ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น AAR , Mind Map , และ Storytelling เพื่อดึงองค์ความรู้ที่ซ่อนอยู่

๓) ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อเก็บข้อมูลแบบ Real-life เช่น บันทึกวิดีโอ, เสียง การทำแผนผังแสดงลำดับขั้นตอน (Flowchart) เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

๔) เพิ่มการมีส่วนร่วม โดยการเชิญชวนเกษตรกรในชุมชนร่วมถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

แผนราย ศพก.

อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ประจำปีงบประมาณ 2568

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายรณชัย สิมิชัย สีนคำหลัก ข้าว

จดเด่น การทำไร่นาสวนผสม

[illegible]

